

Eurooppalaisten työmarkkinajärjestöjen edustavuus Urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan ala

Tiivistelmä

Johdanto

Tutkimuksen tarkoituksena on hankkia alakohtaisen työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun edistämiseksi tarvittavat tiedot urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan alalla. Euroopan työelämän suhteiden seurantakeskuksen (EIRO) Euroopan komission pyynnöstä tekemässä edustavuustutkimusten sarjassa pyritään määrittämään ne työmarkkinaosapuolten etujärjestöt, joita on kuultava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) mukaisesti. Tutkimuksessa määritetään näin ollen asiaankuuluvat urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan alan kansalliset työmarkkinaosapuolet käyttäen ylhäältä alaspäin suuntautuvaa lähestymistapaa (eurooppalaisten jäsenjärjestöjen jäsenten luettelointi) sekä alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, jossa hyödynnetään EIRO:n kansallisia yhteyshenkilöitä.

Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tehokkuus riippuu alan kansallisten toimijoiden edustavuudesta: vain riittävästi edustetut järjestöt voivat osallistua Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun.

Kansallinen järjestö katsotaan asiaankuuluvaksi alan etujärjestöksi, jos se täyttää seuraavat kriteerit:

- järjestön toiminta-alue liittyy kyseiseen toimialaan
- järjestö osallistuu joko säännöllisesti alan työehtosopimusneuvotteluihin ja/tai on jonkin asiaankuuluvan eurooppalaisen etujärjestön jäsen.

Eurooppalaisen järjestön katsotaan olevan asiaankuuluvaa alakohtainen etujärjestö, jos se sisältyy komission luetteloon etujärjestöistä, joita on kuultava kyseisen alan puolesta SEUT:n 154 artiklan mukaisesti ja/tai jotka osallistuvat alalla käytävään Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja/tai jotka ovat pyytäneet kuulemistasi 154 artiklan mukaisesti.

Toimialan määrittäminen

Tässä tutkimuksessa urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan ala määritellään Euroopan yhteisön tilastollisen toimialaluokituksen (NACE) (Rev. 2) mukaisesti, jotta eri maissa saadut tutkimustulokset olisivat vertailukelpoisia keskenään. Tarkemmin sanottuna ala rajautuu NACE-luokituksen koodiin R93.1 (urheilutoiminta), eikä koodi R93.2 (huvi- ja virkistystoiminta) kuulu siihen.

Taloudellinen tausta

Urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan ala jakautuu Euroopassa kolmeen pääsektoriin: voittoa tavoittelematon urheilutoiminta, ammattimainen urheilutoiminta ja vapaa-ajan toiminta. Luotettavien tietojen puuttumisesta huolimatta on selvää, että urheilu ja vapaa-ajan toiminta on alana jo vuosia ollut kehittyvä ja nopeasti kasvava, mikä johtuu urheilutoiminnan monipuolistumisesta, vapaa-aika-alan kehityksestä ja globalisoitumisesta sekä urheilun ammattimaistumisesta ja kaupallistumisesta.

Alalle on kuitenkin ominaista, että järjestökenttä on hyvin hajanainen sekä työnantajien että työntekijöiden puolelta niin kansallisesti kuin Euroopan laajuisesti. Tämä johtuu siitä, että kunkin toiminnan taustalla on perinteisesti ollut hyvin erilaisia organisaatorakenteita. Lisäksi alalla toimivat kansalliset työmarkkinaosapuolet (mikäli tällaisia ylipäätään on) ovat melko heikosti järjestäytyneitä, sillä urheilutoiminta perustuu voittoa tavoittelemattomiin järjestöihin ja vapaaehtoistyöhön. Ammattimaisuus on kuitenkin lisännyt virallisten työmarkkinasuhteisiin keskittyvien rakenteiden tarvetta.

Alan työllisyys

Työllisyydellä mitattuna ala ei ole kovin suuri, ja sen osuus yhteenlasketusta työllisyydestä on alle yhden prosentin kaikissa maissa Irlantia, Maltaa ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta.

Yhdistynyt kuningaskunta pitää kärkisijaa selkeästi hallussaan: yli 400 000 henkilöä on palkkatyössä tällä alalla. Eurostatin tilastojen mukaan (vuoden 2011 toinen neljännes) EU:n urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan alalla työskenteli noin 1,44 miljoonaa henkilöä.

Viimeaikainen kehitys

Toisin kuin valtaosalla muista aloista, talouskriisillä on ollut vain vähän vaikutusta alan työmarkkinoihin. Joissakin maissa (Itävalta, Bulgaria, Ranska, Kreikka, Luxemburg, Alankomaat, Slovenia ja Ruotsi) ammattiuurheilun yksityiset sponsorisopimukset ovat vähentyneet, ja joissakin maissa (Unkari ja Irlanti) valtion tuki urheilulle on vähentynyt merkittävästi.

Edunvalvonta kansallisella tasolla

Ammattijärjestöt

Koska urheilumaailma on kansallisella tasolla hyvin monitahoista ja organisaatorakenteiltaan vaihtelevaa, kaikki alan työntekijöiden eurooppalaisten etujärjestöjen kansalliset jäsenjärjestöt eivät ole varsinaisia ammattijärjestöjä. Osa jäsenjärjestöistä on nimittäin "monitoimijärjestöjä", jotka valvovat usein urheilusääntöjen noudattamista pikemmin kuin työmarkkinasuhteita.

Tutkimuksessa mukana olleista 27 maasta kaikissa maissa neljää lukuun ottamatta (Tšekin tasavalta, Viro, Latvia ja Slovakia) on vähintään yksi alalla toimiva ammattijärjestö. Alalla toimivien ammattijärjestöjen koko vaihtelee huomattavasti eri puolilla Eurooppaa Saksassa toimivan ver.din 2,2 miljoonasta jäsenestä (joista kaikki eivät toimi tällä alalla) Liettuassa toimivan SPS:n vain 60 jäseneseen. Edustavuustutkimukseen osallistumisen kriteerit täytti kaikkiaan 91 alan ammattijärjestöä.

Noin 35 prosenttia ammattijärjestöistä edustaa vähintään 70:tä prosenttia alalla työskentelevistä työntekijöistä toimialueellaan, noin 12 prosenttiin on järjestäytynyt alle 15 prosenttia työntekijöistä ja noin 28 prosenttia on tavoittanut 15–50 prosenttia potentiaalisista työssä käyvistä jäsenistä. Näiden tulosten perusteella alan ammattijärjestöjen yleinen edustavuus on yleisesti melko korkea.

Työnantajajärjestöt

Alalla todettiin olevan kaikkiaan 83 työnantajajärjestöä 20 maassa. Kyproksella, Tšekin tasavallassa, Virossa, Liettuassa, Luxemburgissa, Maltalla ja Slovakiassa alalla ei ole yhtään työnantajajärjestöä, joka täyttäisi vähintään toisen kahdesta tutkimukseen mukaan ottamisen kriteeristä. Viidessä maassa on vain yksi ainoa järjestö, mikä osoittaa järjestelmien olevan työnantajan puolelta – kuten ammattijärjestöjenkin puolelta – valtaosin moniarvoisia. Vähintään yksi järjestö ei osallistu työehtosopimusneuvotteluihin 12 maassa, ja ne katsotaan työmarkkinaosapuoliksi vain siksi, että tutkimuksessa otettiin huomioon niiden kuuluminen alalla toimivaan Euroopan tason työnantajajärjestöön.

Työehtosopimusneuvottelut

Alan työmarkkinasuhteet ovat yleisesti melko heikoissa kantimissa monissa jäsenvaltioissa alan monimutkaisen organisaatorakenteen vuoksi sekä siksi, että monissa maissa alalla ei toimi asemansa vakiinnuttaneita vahvoja työmarkkinaosapuolia. Alalla käytävien työehtosopimusneuvotteluiden kattavuus on yli 90 prosenttia viidessä (Belgia, Ranska, Italia, Romania ja Espanja) niistä 20 maasta, joista saatiin asiaan liittyviä tietoja, vain kahdessa maassa (Suomi ja Ruotsi) se on keskitasoa ja muissa maissa kattavuus on pieni tai hyvin pieni.

Edunvalvonnan eurooppalainen taso

Euroopan komissio on luokitellut SEUT:n 154 artiklan mukaisesti kuultaviksi työmarkkinaosapuoliksi seuraavat urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan alan järjestöt: työntekijöitä edustavat UNI-Europa Sport, EU Athletes ja FIFPro sekä työnantajia edustavat EASE, EHFA, EC-OE, EPFL ja ECA.

Noin 40 prosenttia luetteloon merkityistä ammattijärjestöistä on UNI-Europa Sportin suoria jäsenjärjestöjä. EU Athletesilla on 21 ja FIFProlla 20 suoraa jäsenjärjestöä, eli ne kattavat yleisesti suurimmat jäsenvaltiot kyseisissä maissa toimivien jäsenjärjestöjensä kautta. Merkittävimmän poikkeuksen tästä muodostaa Saksa, jolla ei ole yhtään jäsenjärjestöä FIFProssa. Muut eurooppalaiset järjestöt kuin UNI-Europa Sport, EU Athletes ja FIFPro edustavat kuitenkin melko suurta osuutta sekä alan ammattijärjestöistä että maista.

Valtaosa työnantajajärjestöistä on EASE:n, EHFA:n, EC-OE:n, EPFL:n ja ECA:n jäsenjärjestöjä. Yksi muu, kolme maata kattava eurooppalainen järjestö UEFA osallistuu ammattilaisjalkapalloilun alalla käytävää työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua hoitavan komitean toimintaan. Koska se ei katso kuitenkaan edustavansa työnantajia tai toimivansa muutoin työmarkkinasuhteiden alalla, sitä ei katsota alan eurooppalaiseksi etujärjestöksi.

Päätelmät

Tutkimuksen mukaan työntekijöitä edustavat UNI-Europa Sport, EU Athletes ja FIFPro sekä työnantajia edustavat EASE, EHFA, EC-OE, EPFL ja ECA tulisi katsoa merkittävimiksi EU:n laajuisiksi työntekijöiden ja työnantajien etujärjestöiksi urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan alalla.

Lisätietoja

"Representativeness of the European social partner organisations: Sport and active leisure industry" (Euroopan työmarkkinaosapuolten edustavuus – Urheilu- ja vapaa-ajan toiminnan ala) -raportti on saatavissa osoitteessa <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1105058s/index.htm>.

Lisätietoja antaa tiedottaja Camilla Galli da Bino, sähköposti: gdb@eurofound.europa.eu.